

Muistio

20.10.2025

VN/30720/2024
VN/30720/2024-MMM-19

Maatalousjaosto keskiviikko 22.10.2025 klo 10.30

HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Asiantuntijalausuntomme koskien hallituksen esitystä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026 esitämme maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan osalta seuraavaa.

Toimet PL:sta 30 Saaristomeren tilan parantamiseksi ja poistamiseksi HELCOM:n ns. hotspot listalta

TAUSTAA

Itämeren suojelukomissio (HELCOM) listasi Itämeren suurimpia kuormituslähteitä eli hot spoteja vuonna 1992. Suomen ainoa jäljellä oleva ns. hot spot on Saaristomeren valuma-alueen maatalouden hajakuormitus. Saaristomeren tilan parantamiseksi ja hot spot -statuksen poistamiseksi Suomessa on käynnistetty Saaristomeriohjelma.

Orpon hallitus jatkaa Saaristomeriohjelmaa painottaen mittakaavaltaan merkittäviin ravinnekierron parantamisiin johtavia toimenpiteitä, kuten eläinperäisen ravinteiden kiertoa, maaperän pidätyskyvyn parantamista oleellisilla osuuksilla ja ravinteiden poistoa vesistöistä. Lantafosforin kierrättämistä ravinnealijäämäisille alueille edistetään ja kehitetään tapoja pitää ravinteet pellossa hyödyntämällä luonnon omia ekosysteemejä mm. peltomaan rakenteesta huolehtimalla ja parantamalla valuma-alueiden vesienhallintaa. Lisäksi monipuolistetaan maanparannusaineiden hyödyntämistä, kuten kipsi-, kuitu- ja rakennekalkkikäsittelyitä niin, että viljelijöillä on vaihtoehtoja valita itselleen parhaiten sopivia ratkaisuja. Kiertotaloutta hyödyntämällä vähennetään kalankasvatuksen ravinnepestäjä. Saaristomeren valuma-alueen alkutuotannossa ja ympäristöluvituksessa kiinnitetään huomiota ravinnepestäjien vähenemiseen.

Kevään 2025 puoliväliriihessä todettiin, että hallitus edistää investointeja biokaasun tuotantoon, joilla voidaan muuttaa orgaaninen jäte kestäväksi energiaksi ja samalla vähentää ravinnekuormitusta vesistöissämme. Kehitetään ratkaisuja tehokkaampaan ravinteiden kierrätykseen erityisesti Saaristomeren alueella, muun muassa jatkamalla ravinnekiertotuen toimeenpanoa ja laajentamalla se teknologianeutraaliksi. Valmistellaan ravinteiden kierrätyksen ja lannoitteiden huoltovarmuuden tiekartta. Hallitus käynnistää myös vapaaehtoisuuteen perustuvan peltomaan ravinnetietovarantokokeilun testaakseen Saaristomeren valuma-alueen ravinteiden kierrätystä.

PL 30 TOIMENPITEET

PL 30 toimenpiteet edistävät Saaristomeri-ohjelman tavoitteita valtakunnallisesti. MMM:n tuet ja avustukset ovat toimijoille vapaaehtoisia, joten ei voida antaa tarkkaa arviota kuinka suuri osuus rahoituksesta kussakin toimenpiteessä lopulta tulee kohdistumaan yksinomaan Saaristomeren valuma-alueelle. Toimenpiteiden toteutuminen edellyttää alueen toimijoiden aktiivisuutta toimiin sekä tarjolla olevan rahoituksen hakuun.

Esimerkiksi lantafosforin kierrättäminen ylijäämäisiltä alueilta ravinnealijäämäisille alueille edellyttää vastaanottokapasiteetin, käsittely- ja viljelymenetelmien ja logistiikan kehittymistä sekä uusien menetelmien käyttöönottoa muuallakin kuin Saaristomeren alueella. Muualla kehitetyt menetelmät ja toimialan yleisen kannattavuuden paraneminen edistävät myös Saaristomeren alueella tapahtuvien toimien etenemistä.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.mmm@gov.fi

Toimenpiteiden kohdentumista niitä tarvitseville alueille ohjataan erilaisilla kriteereillä. Esimerkiksi CAP-suunnitelman suojavyöhyketoimenpiteen kohdentumista vesistöjen kannalta parannettiin vuoden 2024 alusta lähtien ja ravinteiden kierrätysten kokeiluohjelman investointiavustuksissa on vuodesta 2024 lähtien käytetty kriteereitä, joiden avulla painotetaan erityisesti Saaristomeri-ohjelman tavoitteita tukevia investointeja. Lisäksi biokaasulaitosten ravinnekiertotuen vaikuttavuutta tehostetaan antamalla tarjouskilpailussa etua sellaisille biokaasulaitoksille, jotka sijaitsevat fosforiylijäämissä maakunnassa (Varsinais-Suomi, Satakunta, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa) ja laitoksille, joiden ympäröivien vesistöjen tila on tyydyttävä.

Komissio hyväksyi 2.10.2025 Suomen CAP-suunnitelman muutoksia vuodelle 2026, joista moni edistää myös Saaristomeren tilan tähtäävien toimien edistymistä ja Saaristomeren poistamista HELCOM:n hotspot listalta.

Maanparannus- ja saneerauskasvit -toimenpiteessä hyväksytään jatkossa toimenpiteen toteuttaminen lohkona kahtena perättäisenä vuonna. Näin toimenpide edistää paremmin maaperän hoitoa lohkoilla. Kerääjäkasvit-toimenpiteessä korotetaan enimmäisalaa, josta voidaan enimmillään maksaa. Tämä kannustaa tiloja lisäämään kerääjäkasvien viljelyä. Suojavyöhykkeet- ja turvepeltojen nurmet -toimenpiteissä mahdollistetaan uusien alojen ilmoittaminen myös tulevana vuosina. Kosteikkojen hoidon toimenpiteeseen voi jatkossa ilmoittaa myös muulla kuin ei-tuotannollisen investoinnin rahoituksella suonkaltaiseksi alueeksi tai kosteikoksi muutetun turvepellon. Ympäristökorvauksen korvaustasoja nostetaan seuraavien toimenpiteiden osalta: maanparannus- ja saneerauskasvit, suojavyöhykkeet, turvepeltojen nurmet ja maatalousluonnon monimuotoisuus ja maisema. Korvaustasojen nostaminen edistää ympäristötavoitteiden saavuttamisesta. Peltokasvien, avomaanvihannesten ja kotieläinten luonnonmukaisen tuotannon korvaustasoja nostetaan. Korotuksella halutaan parantaa edellytyksiä luomutuotannon jatkumiseen ja lisääntymiseen.

Lisäksi jatkossa maatila voi saada tukea biokaasulaitosinvestointiin myös niissä tapauksissa, joissa osa tuotetusta energiasta myydään tilalta ulos käytettäväksi muuhun, kuin maatalouden tuotantotoimintaan. Muutos voi osaltaan parantaa kyseisten hankkeiden kannattavuutta ja sitä kautta edistää siirtymää kotimaisen uusiutuvan energian käyttöön ja samalla edistää huoltovarmuutta ja ravinteiden kierrätystä. Ei-tuotannollisissa eli kosteikkoinvestoinneissa voidaan jatkossa rahoittaa uusien kohteiden lisäksi myös olemassa olevien kohteiden laajennuksia. Lisäksi mahdollistetaan suunnittelukustannusten sisällyttäminen investoinnin kustannuksiin, jos suunnitelmaa ei ole toteutettu Neuvontatoimenpiteen kautta.

MMM on yhdessä YM:n kanssa osallistunut Saaristomeri-ohjelman koordinoitiin. Alueelle on laadittu yhteistyössä päivittyvä työsuunnitelma, edistetään paikallisten toimien käynnistymistä sekä tuulos- ja vaikuttavuusperusteisten rahoitusten kehittymistä. Elokuussa 2025 valmistui YM:n johdolla hot spotin poiston tilanneraportti (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/166439>).

Saaristomeri-ohjelmaa tukeva ravinteiden kierrätyksen rahoitus on vähenemässä. Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelman TKI-rahoitusta on käytettävissä vuoteen 2027. Uutta rahoitusta ei ole osoitettu. Kokeiluohjelman investointitukien rahoitusvara on pienentynyt aiemmista vuosista.

Alla esitetään lyhyesti toimet ja niiden tilanne PL:sta 30 Saaristomeren tilan parantamiseksi ja poistamiseksi HELCOM:n ns. hotspot listalta:

- CAP-suunnitelman toimenpiteet** (mm. momentit 30.10.40 Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset ja 30.20.43 Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit) vastaavat monin tavoin toimenpidetarpeisiin. Suojavyöhykkeet, talviaikainen kasvipeite, kerääjäkasvit, maaperän hyvä hoito ja ravinteiden tarkka käyttö ja kierrätyksen edistäminen ovat kaikki tärkeitä vesiensuojelutoimenpiteitä, joihin CAP-suunnitelmassa panostetaan. Maatilojen neuvontapalveluilla lisätään tietoa toimenpiteiden toteuttamisen tärkeydestä. Maatila voi saada tuettua neuvontaa esimerkiksi vesiensuojeluun ja maaperän rakenteen parantamiseen liittyen. Mm. suojavyöhykkeiden kohdentumista on tarkennettu vuoden 2024 alusta lähtien.

2. Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelma

Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelma (RKKO) koostuu TKI- ja investointituista. Yhdessä ne edistävät biokaasu-, lannankäsittely-, ravinnekierrätys- ja hiilensidonta-alan ketjua ideoinnista ja tuotekehityksestä aina tuotantomittakaavan toimintaan.

Vuoden 2026 talousarvioehdotuksessa momentille 30.20.49 esitetään investointirahoitusta 0,6 milj. €. Investointitukia jaetaan osana Saaristomeri-ohjelman toteutusta. Investointituella tuetaan ensisijaisesti ravinnekierrätystä edistäviä mikro- ja PK-yritysten tuotantomittakaavaisia investointeja alan koneisiin, laitteisiin ja rakennuksiin.

Vuoden 2024 alusta lähtien investointitukien hakemusten pisteytyksessä arvioidaan, miten investointi toteuttaa Orpon hallituksen Saaristomeriohjelman painotuksia. Investoinnin ei tarvitse olla fyysisesti Saaristomeren alueella, mutta pisteytyksessä huomioidaan esimerkiksi investoinnin monistettavuus Saaristomerelle sekä hyödyt Saaristomeren alueen ravinteiden kierrätykseen.

3. Ravinnekierrotuki (30.20.49 Ravinnekierrätyksen edistäminen biokaasutuotannolla). Ravinnekierrotuki on toimintatuki biokaasulaitoksille, jotka vastaanottavat kotieläinten lantaa tai vesikasvillisuuden biomassaa ja tuottavat niistä biokaasua ja markkinoille saatettavia jalostettuja lannoitevalmisteita. Ravinnekierrotuen tavoitteena on lisätä lannan käyttöä biokaasun ja kierrätyslannoitteiden raaka-aineena sekä siirtää kotieläintuotantoon keskittyneiltä alueita ylimääräisiä ravinteita käytettäväksi alueille, jossa ylijäämää ei ole. Tuen tavoitteena on myös tuoda kierrätyslannoitteet laajemman käyttäjäkunnan saataville, edistää kierrätyslannoitemarkkinoiden syntymistä sekä vähentää riippuvuutta tuontilannoitteista.

PMI Orpon hallitusohjelman mukaisesti, ministeri Essayahin toimeksiannosta maa- ja metsätalousministeriössä parhaillaan selvitetään mahdollisuutta tukea ravinnekierrätystä teknologia-neutraalisti, jolloin nykyistä ravinnekierrotukea vastaavaa tukea voitaisiin myöntää biokaasulaitosten lisäksi myös muille ravinnekierrätystä toteuttaville laitoksille. Hallituksen talousarvioesityksessä ravinnekierrotuelle on osoitettu 5 milj. euron lisärahoitus vuodelle 2026.

Uuden tarjouskilpailun avaamista suunnitellaan maa- ja metsätalousministeriössä.

Kehyksessä ei ole jatkoa. Rahoituksen pitkäjänteisyys kannustaisi uusiin investointeihin ja olisi tärkeä siirtymävaiheen tuki-instrumentti kierrätyslannoitteiden markkinoiden luomiseen.

4. Ravinteiden kierrätyksen ja lannoitehuoltovarmuuden tiekartta

Ravinteiden kierrätyksen ja lannoitehuoltovarmuuden tiekartan tarkoitus on sitoa jo tehty ja käynnissä olevat ravinnekierrätyksen edistämistoimet osaksi tuotantopanosomavaraisuuden vahvistamista. Tarkastelu kokoa yhteen konventionaalisten lannoitteiden sekä kierrätysravinteiden käytön, valmistuksen ja saatavuuden toimenpiteet sekä viljelymenetelmien kuten esim. typensitojakasvien käytön ja viljelykasvien ravinteiden käytön tehokkuuden sekä kierrätysmarkkinoiden lisäämisen toimenpiteitä.

Tavoitteena on tuottaa systemaattisesti arvioituja skenaarioita / kehityspolkuja ravinteiden kiertolouden ja lannoiteomavaraisuuden turvaamiseksi keskipitkällä aikavälillä, arvioida eri kehityspolkuihin liittyviä haasteita ja haasteiden ratkaisuvaihtoehtoja sekä erityisesti koota konkreettisia toimia kehityspolkujen edistämiseksi. Tiekartta tehdään laajan yhteistyöverkoston tuloksena. Momentille 30.20.49 esitetään tiekartan laadintaan 0,45 milj. euroa vuodelle 2026. Rahoituksessa ei ole erityistä aluekohdennusta Saaristomerelle, mutta kokonaistarkastelu edistää sen tavoitteita.

5. MMM:n tuet vesiympäristön käyttöön ja tilaan sekä vesienhallintaan ja tulvasuojeluun ja MMM:n rahoitukset kalataloudellisiin kunnostuksiin sekä kalastuksen, logistiikan ja tuotekehityksen kehittämiseen (30.40.31 Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen ja 30.40.62 Elinkeinokalatalouden edistäminen) edesauttavat osaltaan Saaristomeren tilan parantamispyrkimyksiä ja meren ravinteiden hyödyntämistä sekä edistävät alueen toimenpiteitä Saaristomeren poistamiseksi HELCOM:n ns. hotspot-listalta. Rahoituksessa ei ole erityistä aluekohdennusta Saaristomerelle.

PL 30 toimet, jotka edistävät Saaristomeren poistamista HELCOMin ns. Hot spot-listalta. Tuet ja avustukset ovat toimijoille vapaaehtoisia, joten ei voida antaa tarkkaa arviota kuinka suuri osuus rahoituksesta kussakin toimenpiteessä lopulta tulee kohdistumaan yksinomaan Saaristomeren valuma-alueelle. Toimenpiteiden toteutuminen edellyttää alueen toimijoiden aktiivisuutta toimiin sekä tarjolla olevan rahoituksen hakuun.

Momentti		euroa	Huomioita
30.10.40 Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset			
	Cap2023-2027: biokaasulaitosinvestoinnit	5 000 000	Kauden 2023-2027 suunniteltu kokonaisrahoitus, Saaristomeri sisältyy kokonaisuuteen
	Cap2023-2027: ympäristön tilaa ja kestävä tuotantotapaa edistävät investoinnit maataloilla sis. peruskuivatusinvestoinnit	47 999 600	Kauden 2023-2027 suunniteltu kokonaisrahoitus Saaristomeri sisältyy kokonaisuuteen
30.20.43 Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit			
	Cap2023-2027: Ympäristökorvaukset	177 930 000 (Osa momentin CAP-suunnitelmaan liittyvistä menoista maksetaan aiemmilta vuosilta siirtyneestä määrärahasta.)	Suunniteltu vuoden 2026 määräraha, Saaristomeri sisältyy kokonaisuuteen
	Cap2023-2027: Luonnonmukainen tuotanto	76 122 000	Suunniteltu vuoden 2026 määräraha, Saaristomeri sisältyy kokonaisuuteen
	Cap2023-2027: Neuvonta	7 964 000	Suunniteltu vuoden 2026 määräraha, Sisältää kaiken neuvonnan, ei erillistä Saaristomeri-kohdennusta
	Cap2023-2027: Ei-tuotannolliset investoinnit (ml. kosteikkoinvestoinnit)	3 000 000	Suunniteltu vuoden 2026 määräraha, Saaristomeri sisältyy kokonaisuuteen
30.20.49 Alkutuotannon tuotantopanosomavaraisuuden lisääminen			
	Saaristomeriohjelman toteuttaminen sekä biokaasu-, lannankäsittely-, ravinneriennitys- ja hiilensidontainvestointien vauhdittaminen	600 000	Saaristomeri sisältyy kokonaisuuteen, kansallinen rahoitus ensisijaisesti ravinneriennitystä edistäviin investointeihin, valtakunnallinen
	Ravinneriennityksen edistäminen ravinneriennitustyöllä	5 000 000	Kansallinen rahoitus, valtakunnallinen
	Ravinteiden kierrätyksen ja lannoitteiden huoltovarmuuden tiekartta	450 000	Kansallinen rahoitus, toimenpiteitä tarkastellaan valtakunnallisesti
30.40.31 Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen			
	Vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa, vesienhallintaa sekä vesitalouden riskienhallintaa parantavat tulvasuojelu- ja muut hankkeet	3 459 000	Haettavissa valtakunnallisesti ja kohdentuu hakijoiden aktiivisuuden mukaan pääosin muualle kuin ravinneriennitykseen
	Kalataloudelliset kunnostus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeet	2 677 000	Haettavissa valtakunnallisesti ja kohdentuu hakijoiden aktiivisuuden mukaan pääosin muualle kuin ravinneriennitykseen
30.40.62 Elinkeinokalatalouden edistäminen			
	EMKVR-ohjelman tuet kalastuksen, logistiikan ja tuotekehityksen kehittämiseen sekä vajaasti hyödynnettyjen lajien menekin edistämiseen. Vesiviljelyn investoinnit, ml. levien kasvat.	18 723 000	Haettavissa valtakunnallisesti ja kohdentuu hakijoiden aktiivisuuden mukaan pääosin muualle kuin ravinneriennityksen vähentämiseen.

Erityisasiantuntija
Neuvotteleva virkamies
Neuvotteleva virkamies
Neuvotteleva virkamies
Neuvotteleva virkamies
Erityisasiantuntija
Erityisasiantuntija
Johtava asiantuntija
Ylitarkastaja
Erityisasiantuntija

Sanna Tikander
Petri Nissinen
Anna Schulman
Virva Terho
Sanna Koivumäki
Tero Sarkala
Kaisa Pethman
Elli Tervala
Veli-Pekka Reskola
Kalle Aro

Jakelu Eduskunta, Kaisa Iso-Sipilä